

1. Hoofdconclusie

In zijn onderzoeken 'Veilig oefenen, lessen uit schietongeval Ossendrecht' en 'Mortierongeval Mali' constateerde de Raad ernstige tekortkomingen in de zorg voor de veiligheid van Nederlandse militairen. Daarbij stelde de Raad vast dat zijn eerdere onderzoeken vergelijkbare patronen aan het licht hebben gebracht. Ook de Commissie Van der Veer, die onderzoek deed naar de werkwijzen die de door de Onderzoeksraad geconstateerde tekortkomingen mogelijk hebben gemaakt, merkte op dat de conclusie dat Defensie onvoldoende *in control* is op het gebied van bedrijfsveiligheid niet nieuw is.

Veiligheidscultuur en veiligheidsbewustzijn vormen belangrijke pijlers voor een veilige defensieorganisatie, waarvoor de minister van Defensie de eindverantwoordelijkheid draagt. Het ministerie van Defensie is een grote en complexe organisatie, waar militairen vaak lange tijd in dienst zijn. Om daadwerkelijk tot een substantiële verbetering van de veiligheid te komen, is alleen een organisatorische aanpassing niet voldoende. Met name de cultuur dient te veranderen om de veiligheid daadwerkelijk te verbeteren. De Onderzoeksraad heeft de reacties op de aanbevelingen tegen deze achtergrond beoordeeld. Met de onderzoeken naar het schietincident in Ossendrecht en het mortierongeval in Mali, en het daarop voortbouwende rapport van de Commissie Van der Veer, is de noodzaak van de maatregelen aangetoond.

Hoge ambitie, plan van aanpak als eerste stap

De brief waarin de minister reageert op de aanbevelingen, en het bijbehorende plan van aanpak 'Een veilige defensieorganisatie' bevatten tientallen ingrijpende maatregelen om de veiligheid binnen Defensie te verbeteren. De ambitie die de minister in het plan van aanpak formuleert, luidt als volgt: 'het aantal veiligheidsincidenten zoveel mogelijk te reduceren, te leren van incidenten en veiligheid integraal deel te laten uitmaken van ons dagelijks werk, onze aansturing en bedrijfsvoering'.

Om deze hoge ambitie waar te kunnen maken, en de veiligheid binnen de defensieorganisatie structureel en duurzaam te verbeteren, is een ingrijpende verandering nodig, op het vlak van cultuur, systeem, strategie en structuur. Met name waar de maatregelen een cultuurverandering behelzen, betreft dit een complex en ingrijpend proces.

Dat dit proces, zoals de minister in haar plan van aanpak zelf ook onderkent, niet op korte termijn voltooid zal zijn, is inherent aan de aard en complexiteit van het pakket aan maatregelen als geheel. De Raad ziet het plan van aanpak als een eerste stap van een meerjarig proces. Teneinde ervoor te zorgen dat het niet bij ambities blijft, maar dat de organisatie daadwerkelijk veiliger wordt, en dat ook blijft op de lange termijn, is het van groot belang dat de ambities binnen de gehele defensieorganisatie hun beslag krijgen.

Intentiegericht

Het is de Raad opgevallen dat een aantal maatregelen intentiegericht is geformuleerd. Dit uit zich in formuleringen als: 'de analyse en opvolging van meldingen uit de organisatie die de veiligheid betreffen, worden verbeterd', 'commandanten en leidinggevenden krijgen meer middelen om onveilige situaties in hun eenheid direct aan te pakken', 'het veiligheidsbeleid wordt geactualiseerd', 'de regelgeving [wordt] gesaneerd', en 'meer dan voorheen zal hierop worden toegezien'. De gekozen formulering van deze intenties biedt thans weinig inzicht in de wijze waarop en de mate waarin zij daadwerkelijk zullen bijdragen aan het bereiken van veiligheidswinst. Dit geldt temeer voor de maatregelen op het vlak van cultuurverandering. Deze pijler in het plan van aanpak is in de ogen van de Raad cruciaal om te komen tot een veiliger organisatie, terwijl het veranderen van een al decennia bestaande organisatiecultuur uitdagend is.

De Raad concludeert dat hoewel hij positief is over de geformuleerde intenties ten aanzien van het verbeteren van de veiligheid, de wijze waarop deze intenties uiteindelijk precies vorm zullen krijgen nog nadere aandacht verdient van Defensie.

Aandacht voor evaluatie

Met het plan van aanpak legt Defensie de lat hoog voor zichzelf. Enerzijds door de geformuleerde ambities, anderzijds door een aantal grote organisatieveranderingen aan te kondigen, waaronder de oprichting van een nieuwe directie Veiligheid, en de aanstelling van een Inspecteur-generaal Veiligheid.

In het plan van aanpak legt Defensie veel nadruk op haar leerambities. De Raad mist daarbij aandacht voor de wijze waarop de voorgestelde ingrijpende veranderingen worden geëvalueerd, en er desgewenst wordt bijgestuurd. Afgezien van een evaluatie van het beschikbaar gestelde budget, eind 2020, is de evaluatie van de overige 39 maatregelen geen op zichzelf staand actiepoint in het plan van aanpak, terwijl een dergelijke evaluatie juist goed aansluit bij de ambities die Defensie heeft ten aanzien van haar lerend vermogen. Het ligt dan ook voor de hand dat Defensie nadenkt over hoe zij de effectiviteit van de beoogde veranderingen gaat meten en beoordelen, opdat niet alleen het budget wordt geëvalueerd, maar tevens wordt stilgestaan bij de effectiviteit van de tot dan toe doorgevoerde veranderingen ten aanzien van de veiligheidsambities.

2. Over de rapporten

Op 22 maart 2016 vond tijdens een schietoefening van het Korps Commandotroepen van de Koninklijke Landmacht een dodelijk ongeval plaats in een schiethuis in Ossendrecht.

De Onderzoeksraad concludeerde in zijn onderzoek dat ondanks bestaande veiligheidsvoorschriften de leiding van Defensie niet op professionele wijze is omgegaan met

de veiligheid van het eigen personeel. Diverse veiligheidsbarrières vielen weg, waardoor de schietoefening een fatale afloop kreeg.

Op 6 juli 2016 oefenden militairen van de Luchtmobiele Brigade in Kidal, Mali, met het afvuren van 60 mm-mortiergranaten. Tijdens de oefening explodeerde een van de granaten in zijn schietbuis. Hierbij kwamen twee Nederlandse militairen om het leven, en raakte een derde militair zwaargewond.

De Onderzoeksraad concludeerde op basis van zijn onderzoek dat omissies in de zorg voor kwaliteit en veiligheid van de munitie gedurende de drie achtereenvolgende fasen van aanschaf, opslag en gebruik, tezamen de context hebben gevormd waarbinnen het ongeval heeft kunnen plaatsvinden. De Raad onderzocht ook de kwaliteit van de medische zorg in het missiegebied, en concludeerde dat het hospitaal in Kidal niet voldeed aan de Nederlandse militaire richtlijnen. Daarbij ontbrak het aan gedegen toetsing en toezicht op het hospitaal, en vonden twijfels die werden geuit geen weerklank.

Aanbevelingen

De Onderzoeksraad heeft in het rapport 'Veilig oefenen, lessen uit schietongeval Ossendrecht' drie aanbevelingen gedaan aan de minister van Defensie. In het rapport 'Mortierongeval Mali' deed de Onderzoeksraad vier aanbevelingen aan de minister van Defensie.

Reactie minister van Defensie

Op de eerste twee aanbevelingen van het rapport 'Veilig oefenen, lessen uit schietongeval Ossendrecht' heeft de minister bij brief van 19 oktober 2017 gereageerd. De reactie van de Onderzoeksraad op deze brief is in november 2017 gepubliceerd,¹ en wordt in deze notitie niet meer behandeld.

In haar brief van 28 maart 2018 reageerde de minister van Defensie op de vier aanbevelingen uit het rapport 'Mortierongeval Mali', alsook op de derde aanbeveling uit het rapport 'Veilig oefenen, lessen uit schietongeval Ossendrecht'. Bij de brief was het 'Plan van aanpak ter verbetering van de veiligheid binnen Defensie' gevoegd. De aanbevelingen van de Onderzoeksraad en van de Commissie Van der Veer naar aanleiding van de ongevallen in Ossendrecht en Mali liggen ten grondslag aan dit plan.

---

¹ Reactie Onderzoeksraad voor Veiligheid 14 november 2017.
<https://www.onderzoeksraad.nl/uploads/phase-docs/1575/5ebecbbab585notitie-onderzoeksraad-inzake-schietongeval-ossendrecht.pdf?s=AEF4FB93E686472FF21EBBDD0F598CC87F84D789>

Deze notitie behandelt de reactie van de Onderzoeksraad op de mate van opvolging van deze vijf aanbevelingen, zoals uitgewerkt in de brief van de minister en in het onderliggende plan van aanpak.

3. Opvolging van de vijf aanbevelingen

Veilig oefenen, lessen uit schietongeval Ossendrecht

Aan de minister van Defensie

Onderzoek in hoeverre het wegvallen van meerdere veiligheidskritische barrières in het onderhavige schietincident indicatief is voor de veiligheidscultuur binnen Defensie in den brede. Besteed hierbij specifiek aandacht aan de vraag in hoeverre het veiligheidsbewustzijn op alle niveaus binnen Defensie is geborgd.

Beoordeling reactie van de minister van Defensie

De minister noemt de aanbeveling in haar brief, maar gaat er daarna niet expliciet op in. De publicatie van de beide rapporten van de Onderzoeksraad vormde voor de minister aanleiding om een externe commissie, onder leiding van de heer Van der Veer, onderzoek te laten doen naar de werkwijzen die de door de Onderzoeksraad geconstateerde tekortkomingen mogelijk hebben gemaakt. In zijn onderzoeksrapport gaat de Commissie Van der Veer uitgebreid in op de veiligheidscultuur binnen Defensie, waaronder ook de mate van borging van het veiligheidsbewustzijn op de verschillende niveaus binnen Defensie. De Onderzoeksraad vat dit onderzoek dan ook op als wijze waarop de minister uitvoering heeft gegeven aan de aanbeveling, en concludeert dat de aanbeveling is opgevolgd.

Mortierongeval Mali

Aan de minister van Defensie

1. Zorg dat de risicobeheersing passend is bij de huidige en toekomstige inzet van de Nederlandse krijgsmacht. Zet in op veranderingen die nodig zijn voor de vorming van een actief lerende organisatie.
  - a. Investeer in een organisatiestructuur en -cultuur waarin de leiding ontvankelijk is voor kritische signalen van medewerkers. Zorg voor een operationeel management dat meldingen van veiligheidstekorten omzet in verbeteringen. Stimuleer vrije communicatie over veiligheidsrisico's om een breed veiligheidsbewustzijn binnen de defensieorganisatie te realiseren;

b. Benut incidenten en ongevallen om van te leren. Zorg voor capaciteit om incidenten en ongevallen op objectieve en onafhankelijke wijze te evalueren, daar verbeterpunten uit te selecteren en te implementeren.

Beoordeling reactie van de minister van Defensie

De minister benadrukt in haar reactie de unieke organisatiecultuur van Defensie. Daarbij tekent ze aan dat cultuuraspecten niet mogen uitmonden in ongevallen of ongewenst gedrag. De cultuurverandering waar de minister op inzet, heeft als einddoel een *just culture*, waarin het proactief stimuleren van een veilig werkklimaat voorop staat, inclusief het naleven van de daarbij horende regels. In haar reactie zet de minister uiteen welke maatregelen uit het plan van aanpak 'Een veilige defensieorganisatie' zich richten op het verbeteren van de veiligheidscultuur en het lerend vermogen. Deze veertien maatregelen zien onder andere op het stimuleren van meldingsbereidheid en tegenspraak, het vertonen van voorbeeldgedrag, het nader invullen van toezicht, en aandacht voor veiligheid in opleidingen. Ook kondigt de minister enkele organisatieveranderingen aan, zoals de aanstelling van een onafhankelijke coördinerend toezichthouder, en het inrichten van een Veiligheidscomité en een centrale directie Veiligheid. Het valt op dat de veertien maatregelen enerzijds verder strekken dan de aanbeveling, terwijl de minister anderzijds in haar beleidsreactie niet concreet ingaat op de wijze waarop de organisatie gaat leren van incidenten, zoals aanbevolen onder 1.b. In het onderliggende plan van aanpak wordt hier echter wel aandacht aan besteed. Zo staat daar onder meer in te lezen dat commandanten onderling resultaten van voorvallenonderzoek bespreken om van te leren,² en dat de nieuw opgerichte inspectie adviezen en aanbevelingen zal geven ter verbetering van veiligheid, met als doel het verbeteren van het lerend vermogen van de organisatie³.

De Raad concludeert, mede op basis van het onderliggende plan van aanpak, dat de aanbeveling wordt opgevolgd.

2. Maak voorafgaand aan een definitief besluit over deelname aan een internationale militaire missie, alsmede bij wijzigingen van missies inzichtelijk of, en op welke wijze, de veiligheid en gezondheid van uit te zenden militair personeel zijn gewaarborgd. Maak deze waarborg randvoorwaardelijk. Vul de rol van eindverantwoordelijke voor de veiligheid en gezondheid van Nederlandse militairen tijdens internationale missies nader in door onder andere:

² Een veilige defensieorganisatie. Plan van aanpak, p. 7.

³ Een veilige defensieorganisatie. Plan van aanpak, p. 15.

- a. het opstellen van duidelijke, controleerbare criteria voor de veiligheid en medische zorg voor Nederlandse militairen tijdens internationale missies;
- b. bij cruciale besluiten over wijzigingen van internationale missies de gevolgen voor de veiligheid van Nederlandse militairen en de beschikbare medische zorg in de volle breedte te beoordelen;
- c. veiligheidsaspecten gedurende missies actief te monitoren, niet op afstand maar ter plaatse;
- d. de effectiviteit van de nu aanwezige checks and balances ten aanzien van veiligheid van Nederlandse militairen te vergroten door onder andere te investeren in de inhoudelijke kennis en onafhankelijke positionering van toezichthouders en onderzoekscommissies.

Beoordeling reactie van de minister van Defensie

De minister noemt in haar reactie vijf maatregelen om de veiligheid van militairen vooraf en tijdens inzet van militairen te versterken. De maatregelen zien onder andere op het toevoegen van capaciteit aan de directie Operaties, het uitvoeren van veiligheidsaudits, en de betrokkenheid van de Defensie Gezondheidsorganisatie bij verkenningen voor een missie. Daarnaast beschrijft de minister dat een risicoanalyse, gericht op alle veiligheidsaspecten van de inzet, vanaf heden een vast onderdeel vormt van de besluitvorming over de inzet van militairen. De Tweede Kamer wordt hierover expliciet geïnformeerd.

Hoewel de minister meerdere maatregelen noemt, valt het op dat deze slechts gedeeltelijk aansluiten op de deelaanbevelingen. Zo is in de maatregelen niets terug te lezen over de aanbeveling om duidelijke, controleerbare criteria voor de veiligheid van de medische zorg tijdens militaire missies op te stellen (aanbeveling 2.a). Daarnaast richten de maatregelen zich weliswaar op de veiligheid bij de voorbereiding en verlenging van missies, maar niet op waarborgen bij cruciale wijzigingen van missies (aanbeveling 2.b). In de praktijk zal moeten blijken of een jaarlijkse veiligheidsaudit voldoende is om veiligheidsaspecten gedurende missies actief en ter plaatse te monitoren (aanbeveling 2.c).

Hoewel de minister in haar reactie op aanbeveling 2.d niet ingaat op het investeren in inhoudelijke kennis en de onafhankelijke positionering van toezichthouders en onderzoekscommissies (aanbeveling 2.d),⁴ besteedt het plan van aanpak hier wel uitgebreid aandacht aan. Zo wordt op pagina 15 van dit plan de rol van de nieuwe Inspecteur-generaal Veiligheid beschreven, die als onafhankelijk toezichthouder ook een rol krijgt bij ongevallen- en incidentenonderzoek. Daarnaast beschrijft het plan hoe het interne voorvalsonderzoek

---

⁴ Omdat de tekst van aanbeveling 2.d ontbrak in de reactie van de minister van 28 maart 2018, stuurde de minister hierover op 13 juni 2018 een aanvullende brief.

wordt verbeterd, door onder meer het versterken van de beschikbare capaciteit en het opleiden van onderzoekers.⁵ De Raad concludeert dat deelaanbeveling 2.d wordt opgevolgd.

Een punt van zorg betreft de vraag of de door de Raad aanbevolen waarborg voor de veiligheid en gezondheid van het militair personeel daadwerkelijk randvoorwaardelijk is, en op welke wijze een eventueel mandaat hieromtrent wordt ingevuld. Uit de in het plan van aanpak beschreven rol van de onlangs aangesteld Inspecteur-generaal Veiligheid, die toezicht houdt op de taakuitoefening op het gebied van veiligheid, blijkt bijvoorbeeld niet of hij ook het mandaat heeft om een missie of operatie stil te leggen of te blokkeren. Evenmin is duidelijk welke rol de directie Veiligheid in dezen heeft, en hoe directie en inspectie zich in een dergelijke kwestie tot elkaar verhouden.

De Raad concludeert dat, hoewel met name aanbeveling 2.d voortvarend wordt opgepakt, de opvolging van de andere deelaanbevelingen nog nadere uitwerking vergt, nu deze niet voldoende zichtbaar zijn overgenomen. Aanbeveling 2 wordt daarmee deels opgevolgd.

3. Verbeter de zorg voor wapens en munitie zodanig dat wapens en munitie geschikt zijn voor het gebruik in de omstandigheden die zich kunnen voordoen tijdens missies. Zorg er met name voor:

- a. dat bij de mortiergranaten die momenteel op voorraad zijn te controleren of alle veiligheidsprocedures op de juiste wijze zijn doorlopen en - waar dat niet is gebeurd - dat alsnog te doen;
- b. de geconstateerde tekortkomingen in organisatie en voorschriften binnen de munitieketen op te heffen;
- c. de opslag, verplaatsing en het gebruik van munitie zorgvuldig te documenteren, zodat bij gebleken onveilige werking alle betrokken munitie traceerbaar is;
- d. het aanschaftraject van wapens en munitie zorgvuldig te documenteren en archiveren, zodat te reconstrueren is hoe beslissingen tot stand zijn gekomen;
- e. dat de resterende voorraad 60-mm HE80-granaten niet meer gebruikt wordt;
- f. dat andere landen die deze granaten gebruiken, worden geïnformeerd over de bevindingen van dit onderzoek.

Beoordeling reactie van de minister van Defensie

Ter beantwoording van aanbeveling 3 en 3.a zet de minister de procedure uiteen waarin aangeschafte munitie wordt getest voordat het in gebruik wordt genomen. Zo benadrukt de minister dat alle soorten munitie, dus ook mortiergranaten, een volledig typeclassificatieproces doorlopen. Echter, niet alle munitie heeft al het volledige proces

---

⁵ Een veilige defensieorganisatie. Plan van aanpak, p. 17.

doorlopen, aldus de minister. Om dit proces te bespoedigen en in 2019 te kunnen voltooien trekt zij daartoe extra capaciteit aan. Munitie met een hoog gebruikersrisico, zoals mortiergranaten, krijgt daarbij voorrang op munitie met een laag gebruikersrisico. Met de voorgestelde maatregelen volgt de minister de aanbeveling op.

De reactie op aanbeveling 3.b, over het opheffen van de geconstateerde tekortkomingen binnen de munitieketen, behelst een tiental maatregelen. Deze zien onder meer op het verbeteren van de opslagcondities, het opleiden van munitietechnici, de invoering van bindende adviezen van de MCGS en KMCGS, het investeren in kennisopbouw en het saneren van regelgeving. Met de maatregelen wordt deze deelaanbeveling opgevolgd.

Aanbeveling 3.c ziet op de registratie en traceerbaarheid van munitie. Het is van belang dat onveilige munitie traceerbaar is, zodat bij een probleem met de veiligheid een blokkade van de betrokken munitie direct effect heeft. In het onderzoek naar het mortierongeval in Mali bleek dat 41 van de betreffende onveilige mortiergranaten noch fysiek, noch administratief traceerbaar waren. De minister reageert op de aanbeveling door aan te geven dat met de huidige wijze van registreren duidelijk is waar munitie zich bevindt. Wel is een extra check toegevoegd aan het systeem, in de vorm van een ontvangstbevestiging die munitiebeheerders moeten sturen. De Raad constateert dat een dergelijke ontvangstbevestiging ontoereikend is om de risico's ten aanzien van de traceerbaarheid van onveilige en geblokkeerde munitie te mitigeren. Het probleem met de 41 'verdwenen' mortiergranaten zou met de genoemde maatregel immers niet voorkomen zijn, nu deze ondanks hun geregistreerde status als geblokkeerde munitie achteraf toch vernietigd bleken te zijn. De Raad concludeert dat aanbeveling 3.c nog niet wordt opgevolgd.

Ten aanzien van aanbeveling 3.d concludeerde de Raad in zijn rapport: 'De Onderzoeksraad constateert dat sprake is geweest van versnippering en van gebrekkige informatiedeling tussen de vele partijen. Als gevolg hiervan is een groot deel van de traceerbaarheid en kennis van de genomen beslissingen verloren gegaan.' Uit de reactie van de minister dat informatie over de totstandkoming van beslissingen zal worden opgenomen in het verwervingsdossier, en dat daar meer dan voorheen op zal worden toegezien, spreekt de intentie om dit proces te verbeteren.

De deelaanbevelingen 3.e en 3.f worden opgevolgd. De minister geeft in haar brief aan dat het gebruik van de 60-mm HE80-granaten direct na het ongeval is gestaakt. Daarnaast heeft Defensie de uitkomsten van het onderzoeksrapport medegedeeld aan MSIAC en de VN, waarmee ook aanbeveling 3.f wordt opgevolgd.

De Raad is van oordeel dat aanbeveling 3 grotendeels wordt opgevolgd, waarbij de opvolging van aanbeveling 3.c een alternatieve uitwerking behoeft.

4. Verbeter de acute medische zorg voor internationale militaire missies door:
  - a. nader te bepalen welke kwaliteit van medische zorg beschikbaar moet zijn voor Nederlandse bijdragen aan VN-missies en criteria te ontwikkelen om die kwaliteit te toetsen. Accepteer daarbij geen afhankelijkheid van medische zorg door VN-lidstaten die niet aan de Nederlandse militaire maatstaven kunnen voldoen;
  - b. de aanwezigheid van het vereiste zorgpotentieel te definiëren als randvoorwaarde om een missie van start te laten gaan;
  - c. bij verplaatsing/uitbreiding van missies alert te zijn op de consequenties voor de medische zorg;
  - d. de zorginhoudelijke beoordeling van *role-2/3* behandelfaciliteiten te verbeteren door standaardisatie en gebruikmaking van specialistisch medisch personeel met kennis en ervaring op het gebied van militaire traumaopvang en traumachirurgie.

Beoordeling reactie van de minister van Defensie

De minister beschrijft in haar reactie welke stappen zijn ondernomen per deelaanbeveling. Ten aanzien van aanbeveling 4.a⁶ geeft zij aan dat het ministerie een medische inzetmatrix ontwikkelt om te bepalen welke zorg op welk moment nodig is voor een veilige bijdrage aan een missie. Daarnaast constateert zij weliswaar dat de hoge zorgstandaard tijdens operationele inzet niet altijd realiseerbaar is, echter, hieraan verbindt zij niet de consequentie zoals geformuleerd in de aanbeveling, namelijk dat afhankelijkheid van zorg door VN-lidstaten die niet aan de Nederlandse militaire standaarden kunnen voldoen, niet geaccepteerd moet worden.

Verder beschrijft de minister dat medische voorzieningen intensiever gecontroleerd zullen worden. Dit uit zich zowel in een hogere controlefrequentie als in uitbreiding van de capaciteit van de Inspecteur der Militaire Gezondheidszorg.

Uit de reactie op aanbeveling 4.b blijkt dat de aanwezigheid van het vereiste zorgpotentieel wordt gedefinieerd als randvoorwaarde om een missie van start te laten gaan. De minister voegt hier aan toe dat voorafgaand aan elke nieuwe inzet advies over de medische voorzieningen wordt uitgebracht door de commandant van de Defensie Gezondheidszorgorganisatie (DGO). Hiermee wordt deze deelaanbeveling opgevolgd.

Ook deelaanbeveling 4.c wordt opgevolgd. Uit de beleidsreactie volgt dat bij elke grote wijziging van een missie de militaire medische zorg integraal opnieuw wordt geanalyseerd

---

⁶ De tweede zin uit aanbeveling 4.a, te weten: "Accepteer daarbij geen afhankelijkheid van medische zorg door VN-lidstaten die niet aan de Nederlandse militaire maatstaven kunnen voldoen" ontbrak in de reactie van de minister van 28 maart 2018. Hierop heeft de minister op 13 juni 2018 een aanvullende brief gestuurd.

en beoordeeld. Daaraan voegt de minister toe dat voortaan bij elke complexe missie een Senior Medical Officer (SMO) als adviseur meegaat.

Op aanbeveling 4.d, over het verbeteren van de zorginhoudelijke beoordeling van Role-2/3 behandel­faciliteiten reageert de minister door aan te geven dat een nieuwe werkinstructie is opgesteld. Daarnaast wordt toezicht gehouden door de commandant van de DGO en de IMG. Hoewel beide maatregelen zullen bijdragen aan het verbeteren van de zorginhoudelijke beoordeling, vraagt de Raad zich af in hoeverre hiermee tegemoet wordt gekomen aan de aanbeveling om de beoordeling te laten uitvoeren door specialistisch medisch personeel met kennis en ervaring op het gebied van militaire traumaopvang en traumachirurgie. Juist de kennis, en in het bijzonder de ervaring met dit specialisme bleek in het geval van de beoordeling van de Role-2 in Kidal in onvoldoende mate aanwezig bij de betreffende senior medical officers. Uit de reactie van de minister wordt niet duidelijk in hoeverre het kennis- en ervaringsniveau wordt verhoogd.

De Raad concludeert dat aanbeveling 4 deels wordt opgevolgd. Met name ten aanzien van deelaanbeveling 4.b en 4.c worden flinke stappen gezet. Dit geldt in mindere mate voor deelaanbevelingen 4.a en 4.d.